

Гриб О.В.
магістрант кафедри фінансів і кредиту
Прохорчук Н.О.
аспірант
Науковий керівник – Литвинчук І.В.
к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту
Житомирський державний технологічний університет

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

У сучасних умовах розвитку ринкових відносин в Україні, які супроводжуються процесами поширення корупції та проявами шахрайства в бюджетній сфері, виникає об'єктивна необхідність у забезпеченні дієвості державного фінансового контролю, який би сприяв законності та раціональності використання коштів і майна, які належать державі. Багато в чому це спричинено тим, що державний фінансовий контроль недостатньо адаптовано до мінливого ринкового середовища, а його дія, яка була ефективною в умовах командно-адміністративної економіки, втратила свою результативність. За для вдосконалення діючої в сучасних умовах системи державного фінансового контролю прийнято ряд нормотворчих документів та запроваджено в практику нове поняття – «внутрішній контроль», який покликаний у майбутньому стати пріоритетною формою державного фінансового контролю і вмістить у собі всі найважливіші напрацювання світової економічної думки в цій сфері. Актуальність процесів реформування системи державного внутрішнього фінансового контролю є обов'язковою складовою підвищення ефективності роботи державного апарату, забезпечення чіткої, системної роботи органів державної влади в бюджетному процесі, що не завжди виконується в частині побудови внутрішнього контролю та забезпечення якості проведення внутрішнього аудиту. Однак процеси реформування системи державного фінансового контролю, пов'язані, передусім, із впровадженням внутрішнього контролю, стикаються зі значною кількістю проблем: відсутністю належного теоретичного підґрунтя, неузгодженістю базових понять, відсутністю методичних розробок щодо практичної реалізації заходів із реформування.

Внутрішній контроль – це комплекс заходів, що застосовуються керівником для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності бюджетної установи та її підвідомчих установ [1].

З метою розуміння сутності внутрішнього контролю визначено його основні характеристики (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика внутрішнього контролю

Характерні ознаки	Внутрішній контроль
1	2
Мета	Спостереження за фінансово-господарською діяльністю підприємства для виявлення та аналізу негативних сторін його функціонування, проведення профілактичної роботи і вироблення тактичних рішень.
Об'єкти	Процеси формування та використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів.
Суб'єкти	– Служба внутрішнього контролю. – Працівники різних структурних підрозділів, які виконують контрольні функції (бухгалтерія, фінансовий відділ та інші). – Працівники підприємства, в обов'язки яких безпосередньо не входить контроль, але в силу виробничої необхідності на них покладено контрольні функції. – Працівники, які повинні здійснювати самоконтроль виконаної роботи. – Власники та акціонери, що здійснюють контроль непрямо чи безпосередньо через найманих експертів.
Предмет	Фінансово-господарська діяльність підприємства, установи, організації.

1	2
Функції	<ul style="list-style-type: none"> – Спостережна – Аналітична – Корируюча – Прогнозна – Превентивна – Інформаційна (консультації, забезпечення прийняття рішень)
Складові	<ul style="list-style-type: none"> – Затвердження керівником сукупності внутрішніх документів з внутрішнього контролю (або єдиного документа); – Виконання керівництвом, керівниками структурних підрозділів та працівниками завдань та функцій, включаючи функції щоденного контролю; – Оцінка функціонування системи внутрішнього контролю підрозділом внутрішнього аудиту.
Методи	<ul style="list-style-type: none"> – Документальні: дослідження документів, камеральні перевірки, нормативно-правове регулювання, групування недоліків. – Організаційні: інвентаризація, ревізія, контрольні заміри, вибіркові та суцільні спостереження, технологічний контроль, експертиза, експеримент, службове розслідування, обстеження. – Розрахунково-аналітичні: економічний аналіз, статистичний аналіз, економіко-математичні методи.
Елементи	<ul style="list-style-type: none"> – Внутрішнє середовище; – Визначення цілей – Заходи контролю; – Моніторинг; – Інформація та комунікація.

Проаналізувавши наукові статті і літературні джерела, видно, що визначення внутрішнього контролю науковцями трактується по-різному. Найбільш повним вважаємо наступне: внутрішній контроль – це система заходів, визначених управлінським персоналом підприємства та здійснюваних на підприємстві операцій з метою найбільш ефективного використання усіма працівниками своїх обов'язків щодо забезпечення та здійснення господарських операцій.

З розвитком економічних реалій в Україні внутрішній контроль стає невід'ємним засобом управління навчальним закладом державного сектору. Ефективна система внутрішнього контролю у загальноосвітньому навчальному закладі (ЗНЗ) може запобігти нераціональному та нецільовому використанню ресурсів і мінімізувати ризик фінансових порушень під час ревізії фінансово-господарської діяльності державного закладу вищої освіти. Внутрішній контроль у загальноосвітньому навчальному закладі є постійним управлінським процесом, що охоплює усі операції кожної структурної одиниці, забезпечуючи визначення й аналіз ризиків його діяльності для їх попередження (недопущення) чи обмеження [2]. Потрібно пам'ятати про те, що внутрішній контроль повинен бути вбудований в операційні процеси, а не накладатися на них. Внутрішній контроль у ЗНЗ повинен діяти системно, попереджуючи можливі недоліки та відхилення, а не здійснюватися у вигляді окремих контрольних заходів для покарання винних осіб. Успіх у створенні дієвої системи внутрішнього контролю залежатиме від кожного працівника закладу вищої освіти, тому ефективна система внутрішнього контролю може бути сформована лише у разі зацікавлення керівника навчального закладу державного сектору.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України 2018 – Режим доступу: https://urist-ua.net/кодекси/бюджетний_кодекс_україни/

2. Откаленко О.М. Впровадження внутрішнього контролю у вищих навчальних закладах державного сектору // О.М. Откаленко// Економіка і суспільство – Вип. 11 – 2017.